Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta
Reetta Pietikäinen
Anniina Torppavirta

HE 213/2026 vp
19.10.2026

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle: Oppivelvollisuuslain muuttamisesta

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto. Into tarkastelee esitystä ja sen vaikutuksia erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien nuorten ja työpajatoiminnan näkökulmasta.

Lausunnon keskeiset huomiot

- **Into katsoo, että esityksessä esitetty enimmäiskestoltaan kahden kuukauden mittainen työpajajakso on liian lyhyt niiden nuorten kohdalla, jotka tarvitsevat pitkäjänteistä tukea koulutukseen kiinnittymisessä.** Esityksen mukainen työpajajakso on sidottu opiskelupaikan osoittamiseen, joka on tehtävä kahden kuukauden kuluessa. Työpajajakson keston tulee perustua ensisijaisesti nuoren tarpeisiin. **Into esittää työpajajaksojen enimmäiskeston pidentämistä kuuteen kuukauteen tai mahdollisuutta yksilölliseen jatkoon.**

- **Into katsoo, että työpajojen uusille tehtäville on turvattava riittävä rahoitus.** Esityksen mukaan nuorten työpajatoiminnassa olevien oppivelvollisuusikäisten nuorten lukumäärä voisi kasvaa nykyiseen nähden. Samalla esityksessä kuitenkin todetaan, että työpajatoiminnan rahoitusta ei lisätä, muutokset toteutetaan nykyisten määrärahojen puitteissa ja ne ovat valtiontalouden näkökulmasta kustannusneutraaleja. Riittävä rahoitus on välttämätöntä, jotta työpajapalveluiden saatavuus ja laatu voidaan turvata myös tehtävien ja asiakasmäärien kasvaessa.

- **Into esittää, että työpajojen mahdollisuus toimia TUVA-koulutuksen järjestäjänä tulee selvittää.** Esityksessä tunnistetaan työpajojen mahdollisuus toimia oppivelvollisuuden suorittamisen oppimisympäristönä. Into katsoo, että jatkovalmistelussa tulee selvittää mahdollisuus myöntää kriteerit täyttäville työpajoille oikeus järjestää tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta**.**

- **Into katsoo, ettei työpajojen asemaa ja vaikuttavuutta tunnisteta esityksessä riittävästi.** Esityksessä korostetaan, ettei tavoitteena ole vahvistaa työpajatoimintaa. Tämä luo vaikutelman, ettei työpajoja nähdä tasavertaisena osana nuorten koulutus- ja palvelujärjestelmää, vaan ainoastaan poikkeuksellisena väliaikaisratkaisuna. Into katsoo, että työpajojen rooli, osaaminen ja vaikuttavuus ansaitsevat niin esityksessä kuin käytännön palvelujärjestelmässä nykyistä vahvemman tunnustuksen.

Työpajajaksojen toimintaedellytykset on turvattava

Into pitää myönteisenä, että esityksessä pyritään vahvistamaan nivelvaiheen ratkaisuja ja ehkäisemään nuorten putoamista koulutusjärjestelmän ulkopuolelle. **On tärkeää, että työpajatoiminta tunnistetaan aiempaa selkeämmin oppivelvollisuuden suorittamisen ympäristönä.** Tämä vahvistaa koulutusjärjestelmän mahdollisuuksia hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä ja tukea niiden

nuorten koulutukseen kiinnittymistä, jotka ovat jääneet ilman opiskelupaikkaa, joiden koulutuspolku on katkennut tai joiden koulutuspolku on vaarassa katketa.

Työpajatoiminnassa kohdataan nuoria, jotka ovat keskeyttäneet toisen asteen opinnot tai tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen, eivät ole löytäneet soveltuvaa opiskelupaikkaa tai joiden koulutuspolku ei ole lähtenyt rakentumaan suunnitellusti. Näiden nuorten tilanteet ovat moninaisia ja voivat liittyä esimerkiksi oppimisen haasteisiin, mielenterveyteen, toimintakykyyn tai elämänhallintaan. **Työpajatoiminnan vahvuuksia ovat kokonaisvaltainen yksilöllinen tuki ja toiminnalliset oppimisympäristöt,** joiden avulla voidaan vahvistaa opiskeluvalmiuksia ja osaamista, tukea koulutukseen kiinnittymistä ja rakentaa polkuja takaisin koulutukseen.

Into katsoo, että esityksen merkittävin puute liittyy rahoitukseen. Hallituksen esityksen ja Inton arvion mukaan nuorten työpajatoiminnassa olevien oppivelvollisuusikäisten nuorten lukumäärä voisi kasvaa nykyiseen nähden. Samalla esityksessä kuitenkin todetaan, ettei työpajatoimintaa varten tule lisää rahoitusta, muutokset toteutetaan nykyisten määrärahojen puitteissa eikä niiden toimeenpanoon ole varattu lisärahoitusta. **Into katsoo, että työpajajaksoille tulee osoittaa erillinen ja ennakoitava rahoitus. Mikäli uutta rahoitusta ei osoiteta, tulee varmistaa, että tehtävän toteuttamiseen kohdentuu riittävä rahoitus koulutussektorin budjetista.**

Into korostaa, että työpajat ovat jo nykyisin tärkeä osa nuorten koulutuspolkujen tukemista. **Oppivelvollisuusikäisten nuorten määrän kasvaessa työpajoilla myös valmennuksen ja monialaisen tuen tarve lisääntyy.** Valmentautujamäärien kasvaessa on olennaista turvata kestävä rahoituspohja, jotta toiminnan laatu, vaikuttavuus ja nuorten yhdenvertainen tuki voidaan varmistaa koko maassa.

Nykyisissä yhteistyörakenteissa työpajojen ja koulutuksen järjestäjien välinen rahoitus on usein epäselvää silloin, kun nuori on oppilaitoksessa kirjoilla, mutta suorittaa opintojaan työpajaympäristössä. Työpajat tarjoavat oppimisympäristöjä ja yksilöllistä valmennusta, mutta rahoitus ei systemaattisesti seuraa nuorta. **Into katsoo, että silloin, kun oppivelvollisuutta suoritetaan työpajalla, myös siihen liittyvän rahoituksen tulee kohdentua työpajatoimintaan.** Selkeällä rahoitusmallilla varmistettaisiin, että nuorten tilanteeseen voidaan vaikuttaa riittävän ajoissa ja että työpajoilla on tosiasialliset edellytykset toteuttaa niille osoitettuja tehtäviä.

Into pitää perusteltuna, että nuorten työpajatoiminnan valtionavustusta voidaan käyttää esityksen mukaisten työpajajaksojen toteuttamiseen. Samalla Into korostaa, että moni nuori tarvitsee pidempikestoista ja monialaista tukea, jota esityksen mukainen enintään kahden kuukauden työpajajakso ei yksin turvaa.

Into katsoo, että työpajajaksojen enimmäiskesto on esityksen toinen keskeinen puute. Hallituksen esityksen mukaan oppivelvollinen voi suorittaa oppivelvollisuuttaan työpajalla siihen saakka, kunnes hänelle osoitetaan opiskelupaikka. Käytännössä työpajajakson enimmäiskesto on näin kaksi kuukautta. **Into katsoo, ettei tämä riittävästi huomioi niiden nuorten tarpeita, jotka tarvitsevat pidempikestoista tukea koulutukseen kiinnittymisessä ja koulutuspolun rakentamisessa. Tämän vuoksi Into esittää työpajajaksojen enimmäiskeston pidentämistä kahdesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen.**

Into pitää ongelmallisena sitä, että työpajalla oppivelvollisuutta suorittavat nuoret eivät ole opintososiaalisten etuuksien näkökulmasta samassa asemassa koulutuksessa olevien nuorten kanssa. Tämä asettaa oppivelvolliset eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, missä ympäristössä oppivelvollisuutta suoritetaan. Into katsoo, että nuorten yhdenvertaisuuden toteutumiseksi tulee varmistaa

riittävät osallistumisen edellytykset myös työpajajaksojen aikana. **Vähintään keskeisten opintososiaalisten etuuksien tulisi olla työpajalla oppivelvollisuutta suorittavien nuorten käytettävissä siten, ettei niiden hyödyntäminen kuluta opintotukikuukausia.**

Into toteaa, että työpajajakso on tarkoituksenmukainen keino tukea nuorten koulutukseen kiinnittymistä, opiskeluvalmiuksia ja koulutuspolun rakentumista. Työpajojen valmennuksellinen ja nuorisotyöllinen työote sekä toiminnalliset ja yhteisölliset oppimisympäristöt täydentävät koulutusjärjestelmää. **Into korostaa, että työpajatoiminnalla on jo vakiintunut rooli koulutuksen järjestäjien kumppanina ja vaihtoehtoisena oppimisympäristönä.** Työpajoilla suoritetaan tutkinnon osia, tuetaan opintoihin palaamista ja ehkäistään koulutuksen keskeyttämistä. Koulutuksen järjestäjien ja työpajojen yhteistyötä tulee vahvistaa sopimuksellisella ja rahoituksellisella ja toiminnallisella tasolla siten, että myös rahoitus seuraa nuorta työpajaympäristöön ja työpajoille turvataan riittävät resurssit niiden toteuttamaan työhön.

Into kiinnittää huomiota työpajatoiminnan tiedonhallintaan ja valtakunnallisiin rekistereihin liittyviin puutteisiin. Esityksessä todetaan, että tieto työpajatoimintaan osallistumisesta ei tule näkymään oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelussa eikä Opetushallitus voi tuottaa valtakunnallisia tilastoja työpajatoimintaan osallistumisesta. Esityksen mukaan työpajatoiminta jää tältä osin ainoana oppivelvollisuuden suorittamistapana valtakunnallisten tietovarantojen ja rekistereiden ulkopuolelle. **Into pitää tärkeänä esityksessä todettua tulevaa muutosta, että lakia valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä on tarpeen myöhemmin muuttaa siten, että myös nuorten työpajatoiminta huomioidaan siinä.** Into huomauttaa myös, että Lupa- ja valvontavirasto kokoaa tiedot nuorten työpajatoiminnasta ja siihen osallistuneista. Olisikin tarkoituksenmukaista kehittää viranomaisten yhteistyötä oppivelvollisuuden tilastoinnissa.

Jatkovalmisteluissa tulisi huomioida työpajojen mahdollisuus järjestää tutkintoon valmentavaa koulutusta

Into pitää tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta koskevia muutoksia kannatettavina. Erityisesti mahdollisuus järjestää koulutusta aiempaa joustavammin ja osatoteutuksina voi tukea opiskelijoiden yksilöllisiä opintopolkuja sekä parantaa koulutuksen saavutettavuutta.

Hallituksen esityksessä tunnistetaan työpajojen mahdollisuus toimia oppivelvollisuuden suorittamisen vaihtoehtoisina oppimisympäristönä. **Into katsoo, että työpajojen roolia osana tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen kokonaisuutta tulisi tarkastella nykyistä laajemmin**. Työpajojen vahvempi hyödyntäminen voisi tukea koulutukseen kiinnittymistä ja opintojen loppuun saattamista sekä täydentää nykyisiä tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen toteuttamistapoja.

Työpajojen valmennuksellinen, toiminnallinen ja yhteisöllinen toimintatapa täydentää oppilaitosympäristöä ja vähentää opintojen keskeytymistä sekä nuorten putoamista palvelujen ja koulutuksen ulkopuolelle. Ne voivat tarjota tarkoituksenmukaisen opiskelupolun erityisesti niille nuorille, joille kiinnittyminen perinteiseen oppilaitosympäristöön on haastavaa tai jotka hyötyvät opinnoissaan tiiviimmästä ohjauksesta ja arjen tuesta. Työpajojen vahvempi hyödyntäminen voisi parantaa koulutuksen alueellista saavutettavuutta ja vahvistaa koulutuksen, nuorisotyön sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen välistä yhteistyötä tukea tarvitsevien nuorten kohdalla.

Into katsoo, että jatkovalmistelussa tulee selvittää mahdollisuus myöntää kriteerit täyttäville työpajoille oikeus järjestää tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta. Kyse olisi

mahdollisuudesta, ei työpajoille osoitettavasta uudesta velvoitteesta. Työpajojen vahvempi hyödyntäminen voisi monipuolistaa tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämistapoja, vahvistaa koulutusjärjestelmän kykyä tukea opiskelijoiden yksilöllisiä koulutuspolkuja sekä tukea alueellista yhdenvertaisuutta oppivelvollisuuden suorittamisessa.

Nuorten koulutuspolut edellyttävät joustavia ja monialaisia ratkaisuja

Into katsoo, että perusopetuslakiin, ammatilliseen koulutukseen ja lukiolakiin esitettävät muutokset ovat tavoitteeltaan kannatettavia. On tärkeää varmistaa, että jokaisella nuorella on mahdollisuus päästä koulutukseen sekä perusopetuksen jälkeen että keskeyttämistilanteiden jälkeen. **On huomattava, että työpajat toimivat jo nyt ammatillisen koulutuksen lisäksi myös perusopetuksen ja lukioiden kumppaneina ja tuottavat niille palveluita. Myös näiltä osin työpajojen saama rahoitus on varmistettava.**

Inton mielestä kokonaisvaltaista tukea tarvitsevan nuoren näkökulmasta pelkkä pääsy koulutukseen ei kuitenkaan riitä, vaan keskeistä on riittävä ohjaus, tuki ja opiskeluhuolto. Ilman näitä osa nuorista jää edelleen koulutuksen ulkopuolelle eikä kykene kiinnittymään opintoihin tai etenemään niissä.

Näiden nuorten kohdalla tarvitaan joustavia ja yksilöllisiä ratkaisuja, jotka yhdistävät oppimisen, arjenhallinnan vahvistamisen ja kuntouttavat elementit. Into korostaa, että tässä kokonaisuudessa nuorten työpajatoiminta toimii tärkeänä täydentävänä oppimisympäristönä ja tukimuotona erityisesti tilanteissa, joissa opinnot eivät etene oppilaitoksessa. On tärkeää, että perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjät tunnistavat työpajatoiminnan roolin vaihtoehtoisena oppimisympäristönä sekä hyödyntävät sitä nykyistä vahvemmin osana nuoren yksilöllistä opintopolkua.

Esityksen taustassa viitataan kuntouttavan opetuksen malliin, jossa yhdistyisivät koulutus, työpajatoiminta ja sosiaali- ja terveyspalvelut. **Into pitää kuntouttavan opetuksen ja vastaavien monialaisten ratkaisujen kehittämistä tärkeänä, jotta kaikkein eniten tukea tarvitsevien nuorten tarpeisiin voidaan vastata nykyistä paremmin.** Samalla Into peräänkuuluttaa, että jo valmisteluvaiheessa on varmistettava, että työpajojen rooli kuntouttavan opetuksen kokonaisuudessa tunnustetaan ja, että **tarvittava sote-palveluiden ja koulutuksen järjestämisen rahoitus seuraa oppilasta ja opiskelijaa.**

Työpajatoiminnan asema ja vaikuttavuus ansaitsevat vahvemman tunnustuksen

Into pitää ongelmallisena, että hallituksen esitys keskittyy rajaamaan työpajojen roolia sen vahvistamisen sijaan. **Esityksessä painotetaan toistuvasti, ettei työpajatoimintaa ole tarkoitus vahvistaa tai kehittää nykytilaa laajemmaksi toiminnaksi, vaikka samalla työpajoille osoitetaan uusi tehtävä oppivelvollisuuden toteuttamisessa.** Into katsoo, että työpajojen osaaminen, vaikuttavuus ja merkitys nuorten koulutukseen kiinnittymisessä ansaitsevat vahvemman tunnustuksen. **Työpajojen asema on tunnustettava paitsi esityksen kirjauksissa myös konkreettisena ja vakiintuneena osana nuorten koulutus- ja palvelujärjestelmää.**